

Flash News 8, 2026**Υπογεννητικότητα, μετανάστευση και σχολικός πληθυσμός στην Ελλάδα****Βύρων Κοτζαμάνης***

Το Υπ. Παιδείας πρόσφατα ανακοίνωσε των αριθμό των εγγεγραμμένων στην πρώτη τάξη των δημοσίων δημοτικών σχολείων για το σχολικό έτος 2026-2027 (σχεδόν 70 χιλ. παιδιά έναντι 71,2 χιλ. το 2025-2026). Τμήμα των ΜΜΕ, ανέδειξαν το θέμα αυτό συνδέοντας την μείωση τα τελευταία έτη των μαθητών αποκλειστικά με την μείωση των γεννήσεων. Από τη σύγκριση όμως των εγγραφών στην πρώτη τάξη ενός δημόσιου δημοτικού το 2026-27 με τον αριθμό των γεννήσεων (84,6 χιλ.) έξι χρόνια πριν διαπιστώνεται μια σημαντική απόκλιση καθώς « λείπουν» 14,6 χιλ. (70,0 -84,6). Η απόκλιση αυτή οφείλεται σε δυο λόγους: i) ένα τμήμα των παιδιών που γεννήθηκαν το 2020 και δε έχουν αποβιώσει (η βρεφική και παιδική θνησιμότητα είναι σήμερα πολύ μικρή) δεν διαμένουν πλέον στη χώρα μας έχοντας μεταναστεύσει με τους γονείς τους, και, ii) ένα άλλο τμήμα θα εγγραφεί στην πρώτη τάξη στα μεγάλα αστικά κέντρα σε ιδιωτικά εκπαιδευτήρια όπου όμως δεν καταγράφεται μέχρι σήμερα μείωση, αλλά αντιθέτως αύξηση των εγγραφών (6,5 χιλ. το 2015-16 -έρευνα ΕΛΣΤΑΤ-, 7,0 χιλ. κατ' εκτίμηση το 2026-2027).

Η μείωση των εγγραφών στα δημόσια δημοτικά είναι δε συνεχής την τελευταία δεκαετία καθώς από 105,4 χιλ. το 2015-16 (έρευνα ΕΛΣΤΑΤ) περιορίσθηκαν στις 70 χιλ. (Υπ. Παιδείας) το 2026-27, ήτοι - 35,4 χιλ. σε απολυτές τιμές και κατά 33,6% σε σχετικές. Από τα δεδομένα δε προκύπτει και μια μεταβολή του ειδικού βάρους των μαθητών της α' δημοτικού στα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια καθώς ενώ αυτοί αποτελούσαν το 6,5% του συνόλου των εγγραφέντων το 2015-16, θα υπερβούν το 10% (εκτίμηση) το 2026-27. Λαμβάνοντας δε υπ' όψη ότι τα ιδιωτικά σχολεία δεν βρίσκονται σε όλα τα αστικά κέντρα βάσιμα μπορούμε να ισχυρισθούμε ότι σε κάποια από τα κέντρα αυτά ένα σχεδόν στα οκτώ «πρωτόκρια» θα εγγραφούν φέτος στα σχολεία αυτά. **Είναι επίσης αναμενόμενο ότι καθώς γεννήσεις του 2025 ανέρχονται στις 65 χιλ., στην περίπτωση ενός μηδενικού μεταναστευτικού ισοζυγίου των ηλικιών αυτών, οι εγγραφές στην α' τάξη των δημοσίων δημοτικών σχολείων το 2031-32 δεν θα υπερβούν πιθανότατα τις 57,5 χιλ. (-12,5 χιλ. σε σχέση με το 2025-26, δηλ. μια μείωση σχεδόν κατά 18%).**

Η μείωση των γεννήσεων τα τελευταία έτη επηρεάζει όμως μέχρι σήμερα τις εγγραφές μόνον στα δημοσιά σχολεία. Για ποιον όμως λόγο; Μήπως το δημόσιο δημοτικό σχολείο στα μεγάλα κυρίως αστικά κέντρα δεν πληροί τις αναμονές που έχουν για το παιδί τους δυο εργαζόμενοι γονείς δυσκολεύοντας τους να συνδυάσουν επαγγελματική και οικογενειακή ζωή; Μήπως δεν διαθέτει ασφαλή και ποιοτική κτηριακή υποδομή, καλά καταρτισμένους εκπαιδευτικούς, σύγχρονα εκπαιδευτικά μέσα και χώρους δημιουργίας και άθλησης; Μήπως δεν έχει περιορισμένο αριθμό μαθητών ανά τάξη και ταυτόχρονα δεν μπορεί να τους στηρίξει επαρκώς όταν αυτοί έχουν μαθησιακές δυσκολίες; Μήπως δεν λειτουργεί με διευρυμένο ωράριο και δεν προσφέρει με την συνδρομή του κατάλληλου προσωπικού κάποιες βασικές δραστηριότητες (εξοικείωση με τις ξένες γλώσσες, την τέχνη και τον πολιτισμό και τον αθλητισμό; Μήπως τελικά δεν είναι ένας χώρος ολόπλευρης ανάπτυξης των παιδιών ενώ δεν διευκολύνει όπως λειτουργεί και τους εργαζομένους γονείς οι οποίοι, παρόλα αυτά, δεν έχουν 'εξωφρενικές' απαιτήσεις (βλ. εξοικείωση με το βιολοντσέλο, γήπεδο τένις και κλειστή θερμαινόμενη πισίνα, η ακόμη μαθήματα κλασσικού χορού..).

Η απάντηση στα ερωτήματα αυτά, παρόλες τις βελτιώσεις των τελευταίων ετών και κάποιες εξαιρέσεις, είναι θετική. Όπως δε η τεράστια πλειοψηφία των δημόσιων δημοτικών λειτουργεί ελλειμματικά, οι επιλογές των νέων νοικοκυριών όσον αφορά την εκπαίδευση των εχόντων ηλικία 6-12 έτη παιδιών τους είναι περιορισμένες. Το μεγαλύτερο τμήμα από αυτούς που δεν έχει και την οικονομική δυνατότητα να γράψει το παιδί του σε ένα από τα ιδιωτικά σχολεία που παρέχουν κάποια από τα προαναφερόμενα (σίγουρα όμως διευρυμένο ωράριο και συμπληρωματικές δραστηριότητες) θα προσφύγει στο δημόσιο δημοτικό. Στη περίπτωση αυτή, σε συνεργασία συνήθως με τους ανιόντες, οι νέοι αυτοί γονείς θα προσπαθήσουν να περιορίσουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν για να συνδυάσουν οικογένεια και εργασία, προσφεύγοντας και σε υπηρεσίες του ιδιωτικού τομέα για να καλύψουν κάποιες από τις εξωσχολικές ανάγκες των παιδιών τους. Η προσφυγή στις υπηρεσίες αυτές όμως, εκτός του ότι συχνά δύσκολα συνδυάζεται με την εργασιακή τους ζωή και επιβαρύνει τον οικογενειακό τους προϋπολογισμό, δυσκολεύοντάς τους ακόμη περισσότερο να αποκτήσουν τον αριθμό των παιδιών που επιθυμούν. Κάποιοι άλλοι, θα προσφύγουν στην ιδιωτική εκπαίδευση. Αν διαθέτουν ένα εξαιρετικά υψηλό και σταθερό εισόδημα πιθανότατα θα αποκτήσουν, αν το επιθυμούν, και ένα δεύτερο -ή ακόμη και ένα τρίτο παιδί. Η μεγάλη

* καθ. Δημογραφίας, Διευθυντής ερευνών ΙΔΕΜ

πλειοψηφία όμως των νεότερων νοικοκυριών δεν εντάσσεται στην κατηγορία αυτή καθώς διαθέτει τέτοια εισοδήματα. Ένα αυξανόμενο τμήμα τους στα μεγάλα αστικά κέντρα «επιλέγει» παρόλα αυτά όλο και συχνότερα τα τελευταία χρόνια (ή σκέφτεται να το πράξει εάν αποκτήσει ένα παιδί) το ιδιωτικό σχολείο. Στην περίπτωση αυτή, ceteris paribus, η επιλογή τους θα επηρεάσει αναπόφευκτα και τον αριθμό των παιδιών που θα αποκτήσουν. Όπως τα εισοδήματα τους δεν τους επιτρέπουν να προσφέρουν και στο επόμενο ή μεθεπόμενο παιδί τους το αντίστοιχο με το πρωτότοκο σχολικό περιβάλλον -ποσό δε μάλλον όταν η επιλογή αυτή δεν αφορά μόνον το δημοτικό αλλά συχνά και τις επόμενες εκπαιδευτικές βαθμίδες-, θα περιορισθούν στο ένα. Και στις δυο όμως περιπτώσεις (προσφυγή σε δημόσιο ή ιδιωτικό δημοτικό) για την πλειοψηφία των νεότερων γενεών στα μεγάλα κυρίως αστικά κέντρα, σε συνδυασμό και με την ανεπαρκή κάλυψη από το δημόσιο σύστημα των αναγκών στην προσχολική εκπαίδευση, το αποτέλεσμα τείνει να είναι το ίδιο: **αδυναμία δημιουργίας της οικογένειας που επιθυμούν, γεγονός που επηρεάζει αναπόφευκτα αρνητικά και τις γεννήσεις.**

Ινστιτούτο Δημογραφικών
Ερευνών και Μελετών
Λεωφ. Συγγρού 154, Αθήνα, 17671
τηλ. 2109315288
e-mail: indemography@gmail.com

Ακολουθήστε μας στο διαδίκτυο:
<https://indemography.gr>

